

gramom nego i siluetom ljudskog tijela u odgovarajućoj poziciji, zaista će i samouku omogućiti da savlada ovo pismo.

Osnove Labanove kinetografije, predočene na šezdesetak stranica ove knjige, dosad su najpotpuniji priručnik izdan na našim jezicima. Prvi nas s kinetografijom upoznaje Henrik Neubauer radom »Osnove kinetografije i njena primjena u folkloristici«, pročitanim na Kongresu folklorista 1955. godine na Bjelašnici, a objavljenim u »Radu Kongresa folklorista Jugoslavije na Bjelašnici 1955. i u Puli 1952.« (Zagreb 1958). Prvi pravi priručnik izdan je u Ljubljani 1969. godine, a autor je također Bruno Ravnikar.

Drugi dio Ravnikarove »Kinetografije« zauzimaju kinetogrami jugoslavenskih narodnih plesova. U zbirci od 300 plesova iz svih krajeva zemlje 235 je prvi put objavljeno. Neke od tih plesova autor je sam zabilježio, a veći dio imao je prilike, kao stručni suradnik, vidjeti i zapisati na različitim jugoslavenskim folklornim seminarima. Prvotna Ravnikarova zamisao je bila da se uz osnove kinetografije da poneki ilustrativni primjer kinetograma narodnih plesova, međutim sakupljeni materijal je daleko premašio te okvire. Tako smo i dobili zbirku jugoslavenskih narodnih plesova, gdje su zastupljene sve republike i pokrajine. Kinetogrami su opremljeni paralelnom glazbenom pratnjom, a nedostaju jedino tekstovi pjesama. Jedan od osnovnih kriterija za uvrštavanje pojedinih plesova u ovu zbirku je bio taj da ples do sada nije bio objavljen, odnosno da nije bio objavljen Labanovom kinetografijom. Stoga ova zbirka nema antologijski karakter, već je na određeni način odraz stanja istraživanja i objavljivanja plesne građe u pojedinim republikama i pokrajinama. Odatle djelomice proizlazi i neravnomjernost u količini prezentirane građe između pojedinih krajeva. Na kraju autor donosi i zapise 13 partizanskih plesova, zabilježeni u raznim krajevima zemlje.

Ravnikarovom »Kinetografijom« dobili smo vrlo dobar udžbenik ova- ga plesnog pisma i vrijednu i zanimljivu zbirku narodnih plesova Jugoslavije.

Stjepan Sremac

Juan Antonio Urbeltz Navarro, Dantzak. Notas sobre las danzas tradicionales de los Vascos, Lankide aurrezikia, Bilbao 1978, 275 str.

Ovu raskošno opremljenu knjigu, punu fotografija, umjetničkih fotografija u boji, crteža, nota, geografskih karata i tekstova na baskijskom i španjolskom jeziku, priredio je J. A. Urbeltz s većom grupom suradnika. Predgovor je napisala Ninette de Valois a uvod Lucile Armstrong.

Baski su ovom monografijom dobili važno djelo o svojoj bogatoj folklornoj a napose plesnoj baštini.

Nakon podjele na pojedine karakteristične grupe plesova, o svakoj se od njih detaljno raspravlja. Navode se lokaliteti i vrijeme izvođenja pojedinih plesova, njihove stilske karakteristike, povijesna data o načinu i vremenu te mjestu njihova izvođenja. Međusobni utjecaji dvorskog, gradskog i seoskog plesanja posebno su razmatrani, a velika je pažnja posvećena i transformaciji pojedinih plesova u raznim razdobljima.

Među mješovitim otvorenim kolima posebno se raspravlja o **bramlama**, daje se njihova podjela prema figurama. O varijantama i njihovim nazivima opširno se raspravlja. Poglavlje je naročito važno za istraživače našeg jadranskog folklo- ra jer se javljaju situacije koje su u očitoj međusobnoj vezi. Najjasnije se to može primijetiti uspoređujući naše primorske i dalmatinske **tance** s baskijskim **contrepasom**.

Nakon plesova muškaraca u otvorenom kolu, slijede pokladni plesovi u kojima se također mogu naslutiti veze s našima. Posebno se to vidi kada je riječ o plesovima sa sablja-

ma. Baski posjeduju velik broj raznih varijanata mačevnoga plesa, gotovo sve ono što se pleše u Evropi, a djelomično i izvan nje. Nije nikakvo čudo što poznaju više vrsta **moreške**, jer je ona proistekla iz susjedne Aragonije. Nisu im međutim nepoznati ni lančani plesovi s mačevima, pridošli iz Srednje Evrope. To su isti oni plesovi koji su se zadržali i u nas na Korčuli (uz morešku) i Lastovu. Baskijski pokladni plesači sa sabljama čak i likom liče na lastovske pokladare s karakterističnim uresom glave. Od srednjoevropskih pokladnih utjecaja i plesnih običaja u baskijskom su se folkloru odrazili i plesovi s vrpcama (**Bandltanz**), a ti su se plesali i u našoj alpskoj sferi pa i u jadranskoj, primjerice na Visu. Pokladni plesači jahači, na konjima lutkama, poznati i u Srednjoj Evropi i na Mediteranu, prisutni su i u baskijskom folkloru. Baski poznaju i **lančane plesove s obručima**, koji su zajedno s lančanim mačevnim plesovima došli u Baskiju, a koji su se kao modna novost širili Evropom od XIV stoljeća dalje. U XV stoljeću već ih nalazimo i u Dubrovniku, a nešto kasnije u Istri kao **ballo della verdura**. Potom se učestalo javljaju uz moreške i u našim dalmatinskim gradovima pod imenom **cerchiate**.

Zbog svega toga, a i iz drugih razloga, ova je knjiga veoma važna za istraživače našega folkloru, posebice i zbog obilne komparativne građe koja se tiče pokladnih običaja.

Jedno je poglavlje posvećeno starim baskijskim narodnim instrumentima, a na kraju je priložen folkloristički atlas s popisom svih godišnjih priredbi. U tom je atlasu popisano svako mjesto i navedeni svi sadržaji koji se na određene dane tamo odvijaju. Bibliografija vezana za sadržaj knjige također je pridodana.

Ivan Ivančan

Grażyna Dąbrowska, Taniec ludowy na Mazowszu, Polskie Wydawnictwo Muzyczne. Z prac Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 1980, 264 str.

Monografija je bogato ilustrirana fotografijama, crtežima, notama i kinetogramima. Knjiga je pisana poljskim jezikom i velika je šteta što ima samo kratak engleski sažetak.

U uvodu autorica daje pregled izvora iz kojih su crpljeni povijesni podaci o pojavi, razvoju i vezama narodnih plesova na teritoriju Mazowsza, s ostalim poljskim plesovima. Prilaže zatim niz geografskih karata iz kojih se vide granice teritorija Mazowsza u raznim povijesnim fazama, lokaliteti na kojima su istraživanja vršena, rasprostranjenost pojedinih kulturnih elemenata i drugo.

U posebnoj poglavlju daje se klasifikacija plesova Mazowsza. Kasnije, pri opisivanju pojedinih plesova i njihovih varijanata, ova će klasifikacija poslužiti za sistematsko prikazivanje pojedinih tipova plesova. Pri tom će dominirati podjela prema broju sudionika plesa i njihovom međusobnom odnosu.

Velika je pažnja posvećena kronologiji javljanja i zadržavanja pojedinih plesova i grupa plesova na području Mazowsza. Autorica posebno uvažava mišljenje K. Moszynskog o tome da su kola (korowody), neki solistički plesovi i oni parovni plesovi pri kojima partneri nisu blisko vezani, vjerojatno najstariji oblici plesanja u tom kraju.

Istražujući i objašnjavajući funkciju narodnih plesova, autorica posebno ističe njihovu obrednu namjenu, a svatovski običaj naročito pažljivo analizira.

G. Dąbrowska potom piše o organizaciji plesnih zabava, plesnom repertoaru, o prilikama za ples, o sviračima i njihovoj ulozi pri odvijanju plesnih zabava. Autorica ne zaobilazi niti novu funkciju plesnog folkloru, njegovu današnju primjenu na sceni, posvećujući određenu paž-